

VOORLOPIG VERSLAG

Nr. 4

(De vroegere stukken zijn gedrukt
in de zitting 1966—1967)

De bijzondere commissie, in welke handen dit wetsontwerp is gesteld, heeft de eer daaromtrent als volgt te rapporteren.

Zeer vele leden hadden met instemming kennis genomen van het unanieme advies van de S.E.R., vastgesteld in zijn vergadering van 22 september 1967, over dit wetsontwerp. De bezwaren, welke de S.E.R. heeft, met name tegen de verlenging van de opzegtermijn zoals deze in dit ontwerp is voorgesteld, deelden zij ten volle. Zij zouden dan ook gaarne vernemen wat het oordeel van de Minister over het advies van de S.E.R. is. Daarbij vroegen zij, of hij bereid is hetzij in het voorliggend wetsontwerp zodanige wijzigingen aan te brengen, dat dit in overeenstemming met het advies is, hetzij het wetsontwerp in te trekken en een nieuw ontwerp conform het advies in te dienen. Zij drongen er echter op aan, dat de Minister die mogelijkheid zou kiezen, welke de minste tijd kost, omdat de onderhavige materie huns inziens hoogst urgent is.

Bevoorrechtiging van pensioenaanspraken

Ten aanzien van de voorgestelde regeling van de preferenties merkten vele leden het volgende op. De voorgestelde wijziging wekt meer hoop dan zij kan waarmaken. Ook al worden de pensioenverwachtingen en de reeds vervallen pensioentermijnen hoog op de lijst gezet, in de praktijk zullen toch wel bijna altijd de fiscus en de sociale verzekeringsinstellingen datgene, wat te verdelen overblijft, opslokken. Deze leden waren het dan ook eens met de opmerking van de S.E.R. in meergenoemd rapport, dat het probleem der preferenties in zijn geheel bekeken moet worden, dus samen met de preferentie welke aan de fiscus en aan de sociale verzekeringsinstellingen is toegekend. Daaraan wensten deze leden nog toe te voegen, dat zelfs indien blijkt dat uiteindelijk nog vrij veel geld overblijft zodat ook geprivilegeerden na de fiscus en de sociale verzekering nog aan bod kunnen komen, de tijd welke ermee gemoeid is om tot uitkering te komen meestal zo lang is, dat de uitkering voor vele werknemers te laat komt. Reeds daarom zou het wenselijk zijn, dat bij déconfiture van de onderneming een andere instantie, b.v. het Werkloosheidsfonds, de gevorderde bedragen op het gebied van lonen en pensioenen uitbetaalt, waarna dit fonds dan weer een vordering op de failliete onderneming zou kunnen krijgen.

Hoewel dus het vraagstuk van de veiligstelling van de aanspraken van de werknemers nog in genen dele door de voorstellen, in het onderhavige ontwerp gedaan, is opgelost, zouden deze leden toch deze voorstellen niet zonder meer uit dat ontwerp gelicht willen zien. Iedere verbetering, hoe klein ook, is ten slotte welkom.

De tekst van dit deel van het wetsvoorstel beantwoordt naar de mening van enkele leden onvoldoende aan de — naar zij hopen beoogde — bedoeling van de ondertekenaar van de memorie van toelichting, nl. een betere bescherming van pensioenaanspraken van de werknemer tot stand te brengen. Door het opnemen van de voorgestelde nieuwe leden 3 en 4 bij artikel 1195 B.W. wordt wel een formele preferentie geschapen, maar nauwelijks een feitelijke. De fiscus en de sociale verzekering hebben immers een verdergaande preferentie en dit betekent dat in een zeer groot percentage van faillissementen het gehele actief naar deze beide crediteuren gaat. In zoverre onderschreven zij hetgeen vele leden hieromtrent hadden opgemerkt.

Naar hun mening zou echter pas een reële bescherming worden bereikt, indien de preferentie zou worden opgenomen na artikel 1195, 2e of 3e. Zij wezen erop, dat het wetsontwerp wel de kosten van lijkbezorging, maar niet de kosten van de laatste ziekte een hogere preferentie wil laten houden. Zij meenden dat dit enigszins inconsequent was. Aangezien echter beide punten in de praktijk irrelevant zijn, hadden zij geen voorkeur voor plaatsing in het tweede lid, dan wel na het derde lid van genoemd artikel.

Zij waren van mening, dat de fiscus en de sociale verzekering moeten wijken voor de belangen van de werknemer, die geen enkele andere bescherming heeft; de fiscus en de sociale verzekering immers hebben, afgezien van het feit dat zij geen bescherming behoeven, bovendien tal van pressiemiddelen om nog voor een déconfiture hun vorderingen te innen.

Voor zover door deze nieuwe preferentie fiscus en sociale verzekering hun vorderingen niet kunnen innen komt dat ten laste van de gemeenschap. Deze leden achtten dat ook juist omdat een dergelijke bescherming van de werknemer — indien de werkgever niet in staat is te betalen — een plicht van de gemeenschap behoort te zijn. Uit het bovenstaande blijkt dat de hier aan het woord zijnde enkele leden zich niet konden verenigen met het S.E.R.-advies op dit punt. Zij meenden dat de materie niet zo ingewikkeld was dat deze niet spoedig geregeld kon worden; de zaak is echter wel zo dringend, dat een spoedige oplossing nodig is. Zij merkten nog op dat door het creëren van deze preferentie uiteraard ook in de desbetreffende fiscale wet een wijziging zou moeten worden aangebracht.

Verschillende leden merkten op, dat in het S.E.R.-advies wel duidelijk de kritiek op dit punt wordt aangegeven, maar dat de S.E.R. enigszins terughoudend is bij het aangeven van de wegen, welke wel bewandeld moeten worden.

Zij zouden het op prijs stellen, indien de Minister zou onderzoeken op welke wijze aan de pensioenaanspraken van de werknemers een hogere preferentie gegeven zou kunnen worden. Het was echter niet hun bedoeling, dat dit onderzoek tot vertraging aanleiding zou geven.

Op enkele details van de voorgestelde preferenties zouden de eerder in dit verslag aan het woord zijnde vele leden nog wensen in te gaan.

Zo onderschreven deze leden — en de hiervoor genoemde verschillende leden sloten zich hierbij aan — de opmerking van de S.E.R., dat in artikel I, sub a, 3de, moet worden gesproken van arbeider of gewezen arbeider. Ook de arbeider die nog bij de werkgever werkt, doch reeds pensioen heeft, hetgeen toch nogal eens voorkomt, behoort deze preferentie te kunnen genieten.

Voorts was het deze leden opgevallen dat door het invoegen van deze beide nieuwe preferenties het voorrecht van de loonvordering is gezakt naar de 6de plaats. Deze leden konden niet goed inzien, waarom de ziektekosten vóór het loon moeten gaan. Meestal vormen de ziektekosten voor de schuldeiser slechts een gedeelte van zijn inkomsten (men denke aan dokterskosten). De crediteur van de ziektekosten is dus minder gedupeerd dan de werknemer, die zijn gehele levensonderhoud moet missen. Het leek deze leden daarom gewenst de preferenties van loon en ziektekosten te verwisselen.

Uit de opzet van het wetsontwerp blijkt, zo merkten verscheidene leden op, dat het de bedoeling is, dat de in te voeren preferentie niet geldt voor die gevallen, waarin weliswaar de Pensioen- en spaarfondsenwet geldt, doch desalniettemin niet de garantie bestaat, dat de overeenkomstig die wet geregelde pensioenen te zijner tijd tot volle uitkering zullen komen, aangezien het pensioenfonds vorderingen heeft op de werkgever, waarvan de inbaarheid twijfelachtig is. Behoort, zo vroegen deze leden, in het kader van dit wetsontwerp ook niet aan die vorderingen een voorrecht te worden verbonden?

In dit verband zouden verschillende leden gaarne het oordeel van de Minister vernemen over de door de S.E.R. in punt 4, sub d en e, van het advies gemaakte opmerkingen inzake de pensioenen ingevolge de Pensioen- en spaarfondsenwet. Zij vroegen of de Regering daarin aanleiding zag de

indiening van een afzonderlijk wetsontwerp over deze materie te bevorderen.

De hiervoor aan het woord zijnde verscheidene leden waren overigens van oordeel, dat het aanbeveling verdient het vraagstuk van de preferentie van pensioenaanspraken als in dit wetsontwerp bedoeld niet partieel te regelen, maar te behandelen in het kader van een algehele herziening van de huidige regeling van de preferentieaanspraken in geval van faillissement in het licht van de hedendaagse ontwikkelingen. Zij waren van mening, dat er alle aanleiding is de preferentie van niet alleen deze pensioenaanspraken maar ook van de loonaanspraken en de vorderingen van zelfstandigen voor bepaalde vormen van dienstverlening te herwaarderen ten opzichte van met name de vorderingen van de fiscus en de sociale verzekeringsinstellingen. Daarbij zou ook het z.g. bodemrecht betrokken dienen te worden.

De verlengde ontslagtermijn

Op dit punt meenden zeer vele leden, dat het S.E.R.-advies — het meerderheidsstandpunt — een juistere regeling geeft dan het voorgestelde wetsontwerp. Zij sloten zich derhalve aan bij dit advies.

Voorts doet zich het, ook door de Regering reeds onderkende, probleem voor van artikel 40 Faillissementswet. Door dit artikel wordt de opzegtermijn weer ingekort tot maximaal 6 weken. Vele leden — en anderen sloten zich hierbij aan — achtten dit ten opzichte van de werknemer een weinig fraaie figuur. De voordelen van een verlengde opzegtermijn worden hem hier met één slag weer ontnomen. Zij erkenden dat dit probleem zich ook onder de tegenwoordige wetgeving al voordoe. Hoe langer men de opzegtermijn echter maakt, des te schrijnender doet zich het nadeel voelen. Deze leden waren van mening, dat het probleem moet worden opgelost in die zin, dat de werknemer de verlengde opzegtermijn in feite behoudt, doch dat een gedeelte daarvan wellicht niet door de werkgever maar door andere instanties moet worden voldaan. Zij hadden de indruk, dat dit ook de bedoeling van de Regering was, doch meenden er de aandacht op te moeten vestigen, dat thans door artikel 40 Faillissementswet de opzegtermijn zelf wordt beperkt. Noodzakelijk zou, volgens deze leden zijn, dat de gehele opzegtermijn blijft gelden, doch dat een gedeelte daarvan uit andere bronnen voldaan wordt. In hoeverre die „andere bronnen” dan nog een — eventueel concurrente — vordering op de boedel dienen te moeten behouden, zou nog nader moeten worden bestudeerd.

Aldus vastgesteld 2 november 1967.

WTTEWAALL VAN STOETWEGEN
C. J. VAN DER PLOEG
WIELDRAAIJER ¹⁾
DAAMS
GEERTSEMA
MAENEN
SINGER-DEKKER
HOEKSTRA
BOERSMA ¹⁾
BOERTIEN
BOOT
VAN SCHAIK
KRONENBURG
RIETKERK
GOUDSMIT.

¹⁾ Als plaatsvervangers van resp. de heren Roemers en Van der Sluis, die hebben opgehouden lid der Kamer te zijn.